

Rhif ymchwil gymdeithasol: 125/2025

Dyddiad cyhoeddi: 18/12/2025

Gwerthusiad ffurfiannol o'r Cwricwlwm i Gymru: adroddiad synthesis cam 1

Crynodeb gweithredol

1. Cefndir a methodoleg

Comisiynwyd Arad gan Lywodraeth Cymru i arwain gwerthusiad ffurfiannol o Gwricwlwm i Gymru, gan gydweithio gyda Phrifysgol Metropolitan Caerdydd, Prifysgol Bangor, y Brifysgol Agored yng Nghymru, Prifysgol Stirling, Prifysgol Auckland ac Ymgynghoriaeth AlphaPlus.

Mae'r adroddiad hwn yn cynnig synthesis o dystiolaeth gwerthuso a gasglwyd rhwng mis Mai 2024 a mis Medi 2025 yn ystod cam cyntaf y gwerthusiad ffurfiannol.

Strwythurwyd yr adroddiad ar sail adrannau y [theori newid](#), a ddatblygwyd er mwyn cynorthwyo'r gwerthusiad o'r diwygiadau i'r cwricwlwm yng Nghymru, ac yn benodol:

- arferion cynllunio cwricwlwm, arferion addysgegol ac arferion asesu
- galluogwyr a chyfyngiadau
- deilliannau cynnar

Methodoleg

Mae'r synthesis hwn yn seiliedig ar ganfyddiadau'r gweithgarwch ymchwil canlynol, a phan fo hynny'n berthnasol, ar gyhoeddiadau.

- Pedair astudiaeth ansoddol gydag ysgolion a lleoliadau, yn canolbwyntio ar:
 - [Tegwch a chynwysoldeb o fewn y Cwricwlwm i Gymru](#)
 - [Cynllunio cwricwlwm ac asesu ac addysgeg yn y Cwricwlwm i Gymru](#)
 - [Gwireddu'r Cwricwlwm i Gymru mewn darpariaeth addysg heblaw yn yr ysgol gan gynnwys Unedau Cyfeirio Disgyblion](#)
 - [Maes Dysgu a Phrofiad Iechyd a Lles yn y Cwricwlwm i Gymru](#)

Cynhaliwyd gwaith maes ar gyfer yr astudiaethau ansoddol hyn yn ystod yr haf a hydref 2024, a chyhoeddwyd adroddiadau ym mis Gorffennaf 2025.

- [Arolwg o 925 o arweinwyr uwch ac athrawon](#)
- [Arolwg o 1094 o rieni/gofalwyr a 757 o'u plant](#) (Derbyn i Flwyddyn 9)^[Troednodyn1]

Cynhaliwyd gwaith maes ar gyfer y ddau arolwg rhwng mis Medi a mis Rhagfyr 2024 a chyhoeddwyd y ddau adroddiad ym mis Rhagfyr 2025.

- Ymchwil astudiaeth achos teithiau cwricwlwm: mae'r rhan hon o'r gwaith ymchwil yn cynnwys ymchwil hydredol gyda sampl o 10 ysgol dros dair ton ymgysylltu yn ystod yr haf/hydref 2024 a 2025, a bwriedir cynnal ton arall yn 2026. Hyd yn hyn, mae'r gwaith maes yn cynnig cipolwg cyfoethog, felly mae rhai canfyddiadau wedi cael eu cynnwys yn yr adroddiad hwn. Bwriedir paratoi adroddiadau unigol am y newidiadau a arsylwyd ar draws tonnau tua diwedd 2026.

Ar gyfer y synthesis hwn, dadansoddwyd canfyddiadau'r chwe adroddiad y cyfeiriwyd atynt uchod a'r data a gasglwyd yn ystod gwaith ymchwil gydag ysgolion teithiau cwricwlwm trwy gyfrwng chwiliadau systematig gan ddefnyddio meddalwedd NVivo. Datblygwyd termau chwilio mewn ffordd ailadroddol, gan ddefnyddio dulliau diddwythol ac anwythol, a hysbyswyd gan y derminoleg a ddefnyddir yn y theori newid yn ogystal â'r offerynnau ymchwil a'r data a gasglwyd.

[1] Cynlluniwyd cwestiynau addas i oedran, gyda rhai amrywiadau o ran pa gwestiynau a ddangoswyd, a geiriad y cwestiynau a gyflwynwyd, i ddysgwyr o wahanol oedrannau

Mae'r adroddiad yn cyfeirio at gyfrannau (e.e. 'lleiafrif', 'mwyafrif', 'mwyafrif helaeth') gan ddefnyddio'r un trothwyon ag a ddefnyddir yn yr adroddiadau arolwg. [Troednodyn 2] Defnyddir yr ymadrodd 'astudiaethau ansoddol' wrth gyfeirio at y pedwar adroddiad ansoddol a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 2025 yn unig. Defnyddir 'ymchwil ansoddol' wrth gyfeirio ar y cyd at y bedair astudiaeth ansoddol a gyhoeddwyd a'r dystiolaeth o waith ymchwil teithiau cwricwlwm. Defnyddir y term 'ymarferwyr' wrth gyfeirio ar y cyd at arweinwyr uwch, athrawon a gweithwyr cymorth dysgu. Mae cyfeiriadau at 'dystiolaeth' yn dynodi tystiolaeth a gasglwyd fel rhan o'r gwerthusiad ffurfiannol o Gwricwlwm i Gymru yn hytrach na thystiolaeth ehangach, er enghraifft gwaith ymchwil academiaidd neu gyhoeddiadau gan sefydliadau eraill yn y sector addysg yng Nghymru.

Cyfyngiadau methodolegol

Mae'r adroddiad yn amlygu cyfyngiadau sy'n gysylltiedig â'r astudiaethau a'r dulliau, sef:

- Mae'r rhan fwyaf o astudiaethau yn cynnig cipolwg o arferion yn ystod proses iteraidd ac esblygol o wireddu cwricwlwm, sy'n cyfyngu ar y gallu i archwilio cynnydd dros amser
- Er mwyn lleihau'r faich ar gyfranogwyr gymaint ag y bo modd, ni fu modd treiddio i ymatebion cyfranogwyr yn llawn am bob pwnc
- Mae lefelau sampl yn yr astudiaethau ansoddol yn golygu, er bod y canfyddiadau ansoddol yn cynnig dirnadaeth gyfoethog a manwl o brofiadau a phersbectifau cyfranogwyr, a'r cyd-destun y tu ôl i'r rhain, nad oes modd eu cyffredinoli i'r boblogaeth gyfan. Mae'r rhain wedi cael eu cyfuno gydag ymatebion i'r arolwg er mwyn cynnig ehangder a dyfnder o ran tystiolaeth.
- Nid oedd rhan fwyaf y gwaith ymchwil ansoddol wedi cynnwys persbectifau dysgwyr; caiff safbwyntiau dysgwyr a rhieni/gofalwyr eu harchwilio yn fwy trwy gyfrwng gwaith ymchwil pellach a gynlluniwyd

[2] 'mwyafrif helaeth' = 85% neu fwy; 'mwyafrif' = rhwng 59% ac 84%; 'tua hanner' = rhwng 42% a 58%; 'lleiafrif' = rhwng 15% a 41%; 'lleiafrif bach' = 15% neu lai. Dylid nodi na ddefnyddir y disgrifiwyr hyn gyda chanfyddiadau sy'n manteisio ar ffynonellau tystiolaeth ansoddol, lle y defnyddir termau 'rhan fwyaf', 'nifer' neu 'rai' i ddynodi mynychder canfyddiadau neu bwysau tystiolaeth.

- Nid oedd yr arolwg ymhlith dysgwyr wedi cynnwys y rhai dan oedran Derbyn (3-4 oed)
- Ceir risg tuedd wrth ddethol ar draws y gwerthusiad; efallai mai ysgolion a rhieni/gofalwyr a ddewisodd gymryd rhan oedd y rhai a oedd wedi ymgysylltu yn fwy neu, yn hytrach, y rhai a oedd wedi cael eu cymell i amlygu pryderon

2. Prif ganfyddiadau

Arferion cynllunio cwricwlwm

Mae canfyddiadau'n dangos bod nifer o ysgolion wedi gwneud newidiadau sylweddol i gynllun eu cwricwlwm o ganlyniad i Fframwaith Cwricwlwm i Gymru. Adroddwyd bod gweithgarwch cynllunio cwricwlwm wedi cynnwys y pedwar diben; trefnwyd cwricwla mewn ffordd a oedd yn adlewyrchu'r chwe Maes Dysgu a Phrofiad a chan ymateb i'r datganiadau o'r hyn sy'n bwysig ar gyfer pob Maes. Roedd nifer o arweinwyr yn gwerthfawrogi'r hyblygrwydd i deilwra dysgu i anghenion dysgwyr, gan adlewyrchu canllawiau statudol Cwricwlwm i Gymru hefyd. Fodd bynnag, gwelwyd amrywioldeb o ran y tybiaethau ymhlith y rhai mewn gwahanol ysgolion ac mewn gwahanol rolau ynghylch graddau'r newidiadau i gwricwla ysgolion.

Mae'r dystiolaeth werthuso yn dangos bod ysgolion yn cynnwys dysgwyr, ac i raddau llai, rhieni a'r gymuned ehangach wrth gynllunio cwricwlwm, ond bod y cyswllt hwn yn parhau i fod yn gymharol gyfyngedig o ran ei gwmpas a'i natur.

Adroddwyd bod cydweithio wedi bod yn rhan ganolog o ddulliau nifer o ysgolion wrth gynllunio cwricwlwm, gan gynnwys cydweithio rhwng athrawon o fewn ysgolion yn bennaf, ac i raddau llai, trwy gyfrwng gweithgarwch ysgol-i-ysgol er mwyn cynorthwyo gweithgarwch cynllunio cwricwlwm. Ystyriwyd yn eang bod gweithgarwch ar y cyd yn ffactor pwysig wrth gynorthwyo gwaith i gynllunio a gwireddu cwricwlwm, gan helpu i feithrin ymgysylltu ac ymddiriedaeth, a chan hyrwyddo myfyrio, a hwyluso dysgu ar y cyd.

Nododd mwyafrif yr arweinwyr uwch a thua hanner yr athrawon a holwyd bod y dull gweithredu yn eu hysgol nhw wedi cynnwys nifer o arferion a gydnabyddir yn eang fel rhai sy'n cynorthwyo trylwyrdd wrth gynllunio cwricwlwm, er enghraifft ymholi proffesiynol, defnyddio gwaith ymchwil addysgol neu rannu tystiolaeth ac arbenigedd ar draws rhwydweithiau lleol/clystyrau ysgolion.

Adroddodd mwyafrif yr arweinwyr uwch a'r athrawon a holwyd bod dealltwriaeth ar y cyd o fewn eu hysgolion ynghylch y ffordd y mae cwricwlwm eu hysgol yn cynorthwyo eu dysgwyr i ddatblygu yn y ffyrdd a ddisgrifir gan y pedwar diben.

Roedd gwaith ymchwil ansoddol yn dangos bod nifer o ysgolion wedi adrodd bod eu cwricwla yn ceisio cynnig addysg eang a chytbwys a phrofiad dysgu holistaidd, gan adlewyrchu dyheadau Fframwaith Cwricwlwm i Gymru. Roedd hyn yn cynnwys ffocws ar sgiliau cymdeithasol ac emosiynol, sgiliau trawsgwricwlaidd a sgiliau sy'n hanfodol ar gyfer y pedwar diben a ffocws ar y cyd-destun lleol ac amgylcheddau effeithiol.

Canfu gwaith ymchwil ansoddol enghreifftiau amrywiol o ddulliau gweithredu integreiddiol wrth gynllunio cwricwlwm. Roedd hyn yn cynnwys dulliau gweithredu a oedd yn integreiddio cynllunio cwricwlwm, addysgeg ac asesu; dulliau gweithredu a oedd yn ceisio integreiddio pynciau, disgyblaethau neu Feysydd fel rhan o waith cynllunio; a dulliau gweithredu a oedd yn integreiddio elfennau o'r Fframwaith.

Arferion addysgegol

Adroddodd nifer o arweinwyr uwch ac athrawon lefelau hyder cymharol uchel am y ffaith bod arferion addysgegol yn eu hysgolion yn adlewyrchu Fframwaith Cwricwlwm i Gymru. Roedd tua tri chwarter yr ymatebwyr yn cytuno eu bod yn hyderus bod eu harfer addysgegol, neu arfer athrawon yn eu hysgol, yn adlewyrchu'r pedwar diben, datganiadau yr hyn sy'n bwysig, y 12 egwyddor addysgegol ac egwyddorion cynnydd. Roedd data o'r arolwg yn datgelu rhywfaint o amrywiad yn ôl rôl: roedd cyfran gyson uwch o arweinwyr uwch, o'u cymharu ag athrawon, yn cytuno bod eu harferion addysgegol, neu arferion athrawon yn eu hysgol, yn cyd-fynd â'r Fframwaith. Roedd hyn yn adlewyrchu'r patrwm cyffredinol a arsylwyd yn y data o'r arolwg, lle y mynegwyd safbwyntiau mwy cadarnhaol gan arweinwyr uwch o'u cymharu ag athrawon.

Canfu'r gwerthusiad newidiadau sylweddol mewn ysgolion o ran arferion addysgegol er mwyn ymateb i'r Cwricwlwm i Gymru. Adroddwyd bod y newidiadau hyn wedi cynnwys mwy o ffocws ar ymholi, dysgu drwy brofiad, a dulliau dysgu dilys, yr oeddent yn aml yn cael eu cynorthwyo gan ymarferwyr yn rhoi sylw manylach i ddiben y cynnwys a addysgir ac anghenion eu dysgwyr.

Adroddodd rhan fwyaf yr ysgolion a fu'n rhan o'r gwaith ymchwil ansoddol eu bod yn defnyddio addysgeg a strategaethau gwahaniaethol er mwyn ymateb i anghenion a diddordebau dysgwyr unigol. Roedd yr ysgolion hyn yn pwysleisio pwysigrwydd gwaith adolygu a hunanwerthuso cyson er mwyn sicrhau bod eu harferion addysgegol yn bodloni anghenion dysgwyr.

Mae ymarferwyr wedi rhoi sylw sylweddol i ddatblygu dulliau addysgegol sy'n helpu i sefydlu a chynnal gweithgarwch ymgysylltu dysgwyr. Roedd ymarferwyr ar draws lleoliadau amrywiol a oedd wedi cymryd rhan yn yr astudiaethau ansoddol wedi disgrifio ymdrechion i sicrhau ymgysylltu trwy gyfrwng ffocws ar brofiadau a oedd yn berthnasol, yn ddilys ac yn bwrpasol.

Disgrifiodd rhai cyfranogwyr cynradd ac uwchradd yn yr astudiaethau ansoddol newid mewn pwyslais o ran dulliau addysgegol er mwyn cynnwys addysgu uniongyrchol neu dan arweiniad ymarferydd law yn llaw â ffocws cynyddol ar yr hyn a ddisgrifiwyd mewn sawl ffordd fel dulliau sy'n canolbwyntio ar y dysgwr neu'r 'athro fel hwylusydd'. Mae hyn yn cyd-fynd â'r egwyddorion addysgegol a nodir yng Nghwricwlwm i Gymru, sy'n datgan bod dysgu ac addysgu da yn golygu 'defnyddio cyfuniad o ddulliau gweithredu, gan gynnwys addysgu uniongyrchol'.

Er gwaethaf addasiadau i arfer, gwelir amrywioldeb ar draws y system o hyd o ran y newidiadau hyn. Mae'r amrywioldeb hwn yn amlwg rhwng y cynradd a'r uwchradd: yn gyffredinol, adroddodd ysgolion cynradd eu bod wedi mabwysiadu dulliau mwy holistaidd a rhyngddisgyblaethol; er bod ysgolion uwchradd wedi adrodd am newidiadau i arfer hefyd, gwelwyd llai o dystiolaeth o newid ar raddfa eang.

Arferion asesu

Bu newidiadau sylweddol i arferion asesu, gan gynnwys datblygiad modelau asesu newydd, a chyflwyno arferion newydd, a hysbysir gan Fframwaith Cwricwlwm i Gymru ac sy'n canolbwyntio ar ddeall a chynorthwyo cynnydd dysgwyr unigol. Er y gwnaethpwyd newidiadau i brosesau a modelau asesu, roedd ymarferwyr yn cydnabod yr angen i barhau i adolygu a mireinio trefniadau asesu a'r cwricwlwm.

Rhoddwyd adroddiadau amrywiol gan y rhai mewn gwahanol gyd-destunau a rolau. Canfu'r gwerthusiad bod arweinwyr uwch ac athrawon mewn ysgolion uwchradd

wedi adrodd eu bod wedi profi heriau wrth ddatblygu arferion asesu dan y trefniadau newydd yn fwy cyson na'r rhai mewn ysgolion cynradd.

Ar draws nifer o ysgolion a lleoliadau, esboniodd arweinwyr uwch ac athrawon bod newidiadau i arferion asesu wedi cynnwys newid amlwg o asesu crynodol ac sy'n canolbwyntio ar gyrrhaeddiad, tuag at ddulliau mwy ffurfiannol ac unigoledig. Roedd nifer o ysgolion a lleoliadau yn barnu bod cyflwyno'r Cwricwlwm i Gymru yn cynorthwyo newid cadarnhaol tuag at ddulliau mwy holistaidd wrth asesu ar gyfer pob dysgwr, yn enwedig ymhlith arweinwyr uwch ac athrawon mewn ysgolion cynradd ac mewn darpariaeth AHY, lle'r ystyriwyd bod arferion asesu wedi'u teilwra yn fwy yn gallu bodloni anghenion dysgwyr amrywiol yn well. Adroddodd mwyafrif helaeth yr arweinwyr a mwyafrif yr athrawon a holwyd bod arferion addysgu yn defnyddio egwyddorion Asesu ar gyfer Dysgu.

Adroddodd ymarferwyr a dysgwyr a gyfrannodd at waith ymchwil ansoddol bod dysgwyr yn ymwneud ag asesu yn gynyddol trwy gyflwyno neu roi pwyslais o'r newydd ar asesu gan gymheiriaid a hunanasesu. Adroddont bod asesu gan gymheiriaid a hunanasesu yn helpu i feithrin mwy o berchnogaeth ymhlith dysgwyr a mwy o ddealltwriaeth o'u cynnydd.

Clywodd y gwerthusiad safbwyntiau cymysg gan ddysgwyr am y cymorth sydd ar gael er mwyn eu helpu i ddeall eu cynnydd. Yn gyffredinol, adroddodd dysgwyr eu bod yn teimlo eu bod yn wybodus am eu cynnydd, ac roedd dysgwyr cynradd yn fwy tebygol na dysgwyr uwchradd o ymateb mewn ffordd gadarnhaol i gwestiynau yn yr arolwg ynghylch deall cynnydd yn eu dysgu. Roedd rhai dysgwyr yr ymgysylltwyd â nhw yn y gwaith ymchwil ansoddol yn teimlo nad yw'r adborth a roddir am dasgau ac asesuadau wastad yn adeiladol, a'i fod weithiau yn aneglur.

Roedd rhai ysgolion wedi parhau i ddefnyddio dulliau asesu – megis defnyddio disgrifyddion lefel generig – y barnwyd eu bod yn gweithio, ond nad oeddent yn cydfynd yn dda â dyheadau Cwricwlwm i Gymru. Cyfeiriodd rhai arweinwyr uwch ac athrawon at aneglurder canfyddedig y canllawiau ynghylch asesu a chynnydd.

Galluogwyr a chyfyngiadau

Mae'r dystiolaeth werthuso hyd yn hyn yn cynnig dirnadaeth o'r amodau sy'n addas ar gyfer neu sy'n cynorthwyo gweithrediad llwyddiannus Fframwaith Cwricwlwm i

Gymru. Mae'r adroddiad synthesis yn dod i'r casgliad bod newid cwricwlwm a gweithredu'r cwricwlwm wedi cael ei alluogi neu ei gyfyngu gan y ffactorau canlynol:

- **Arweinyddiaeth:** barnwyd bod arweinyddiaeth bwrpasol, sy'n canolbwyntio ar amgylchedd cynhwysol a chefnogol, gweledigaeth a rennir, galluedd ymarferwyr a dulliau sy'n seiliedig ar ymholi o ran arfer y cwricwlwm, yn alluogydd cadarn. I'r gwrthwyneb, adroddwyd bod llwyddiant dulliau'r cwricwlwm newydd yn ddibynnol ar allu arweinyddiaeth unigol, sy'n golygu bod amrywioldeb ar draws y system yn codi pan welir diffyg o ran y gallu hwn, gan gyfyngu ar wireddu cwricwlwm cyson ac o ansawdd uchel o ganlyniad.
- **Dysgu proffesiynol:** barnwyd bod dysgu proffesiynol yn alluogydd allweddol arferion cynllunio, addysgeg ac asesu, o ystyried cymhlethdod y cwricwlwm a graddau'r newidiadau i arfer sy'n ofynnol dan Gwricwlwm i Gymru; fodd bynnag, mae adnoddau ariannol ac amser cyfyngedig, ynghyd â phwysau a achosir gan lwyth gwaith, yn parhau i gyfyngu ar fynediad ac ymgysylltu, gan adael nifer o arweinwyr uwch ac athrawon heb gymorth digonol er mwyn bodloni eu hanghenion dysgu proffesiynol.
- **Cydweithio:** barnwyd bod cydweithio – ffurfiol ac anffurfiol – yn bwysig ar gyfer datblygiad y cwricwlwm, gan helpu ymarferwyr i rannu arbenigedd, meithrin hyder, ac arloesi gyda'i gilydd. Canfu gwaith ymchwil ansoddol bod cydweithio (cydweithio mewn ysgol a gweithio ysgol-i-ysgol) yn gwneud gwahaniaeth sylweddol i ddulliau gweithredu ysgolion wrth wireddu'r cwricwlwm a gwneud addasiadau i addysgeg.
- **Ymholi proffesiynol:** pan oedd ymholi proffesiynol yn digwydd, barnwyd ei fod yn ffordd werthfawr o feithrin diwylliant myfyriol o fewn ysgolion a chynorthwyo arferion arloesol. Adroddodd rhai ysgolion am ymwreiddio ymholi trwy gyfrwng gwaith ymchwil ar y cyd, cynorthwyo ystyriaethau am addysgegau ac arferion asesu newydd. I'r gwrthwyneb, roedd rhai ymarferwyr yn teimlo eu bod yn cael eu cyfyngu gan y pwyslais ar ymholi proffesiynol, a bod yn well ganddynt ganllawiau sylfaenol yn hytrach na modelau rhy gymhleth sy'n seiliedig ar ymchwil. Nid oedd mabwysiadu ymholi proffesiynol yn rhywbeth a welwyd yn eang, ac roedd data o'r arolwg yn dynodi llai o ymgysylltu ymhlith athrawon nag ymhlith arweinwyr uwch.

- **Gallu wrth gynllunio cwricwlwm:** er y disgwylir i arweinwyr uwch ac athrawon gyd-greu cwricwla sy'n canolbwyntio ar y dysgwr, nid oedd gan nifer o ymarferwyr arbenigedd mewn cynllunio cwricwlwm, a oedd yn arwain at ddulliau anghyson ar draws lleoliadau. Mae tystiolaeth yn dynodi bod gallu o ran y cwricwlwm yn cael ei gryfhau lle y mae arweinwyr yn sefydlu rolau penodol; fodd bynnag, nid oedd hyder cyffredinol ynghylch cynllunio cwricwlwm yn rhywbeth a welwyd yn eang, yn enwedig ymhlith athrawon, ac roedd canlyniadau'r arolwg yn dangos mai ychydig dros hanner yr athrawon a fynegodd hyder yn eu harbenigedd nhw ynghylch cynllunio cwricwlwm.
- **Canllawiau ac enghreifftio:** Mae Fframwaith Cwricwlwm i Gymru wedi ysgogi newid arwyddocaol trwy gynnig y strwythur statudol ar gyfer gweithgarwch cynllunio cwricwlwm lleol a chynorthwyo addysgu sy'n canolbwyntio yn fwy ar y dysgwr. Fodd bynnag, roedd nifer o ymarferwyr yn teimlo bod elfennau o ganllawiau Llywodraeth Cymru wedi bod yn aneglur, yn anghyson ac yn annigonol er mwyn bodloni eu hanghenion.
- **Amser a chapasiti:** adroddwyd bod y diffyg amser ac adnoddau ariannol digonol er mwyn cynorthwyo meysydd megis cynllunio cwricwlwm, dysgu proffesiynol a chydweithio wedi bod yn gyfyngiad sylweddol.
- **Galluedd athrawon:** croesawyd y rhyddid a'r hyblygrwydd a gynigir gan y Fframwaith yn eang gan ymarferwyr. Fodd bynnag, roedd y galluedd hwn wedi'i chyfyngu gan ddiffyg dulliau safonol o weithredu ar draws y system, a arweiniodd at bryder ac ofn ymhlith rhai ymarferwyr y gallai eu cwricwlwm neu arferion asesu a ddatblygwyd yn lleol gael eu hystyried maes o law yn anaddas neu'n anghywir a'u gorfodi i newid.

Deilliannau cynnar

Deilliannau cynnar i ddysgwyr

Adroddodd rhan fwyaf y dysgwyr a fu'n ymwneud â'r ymchwil ynghylch teithiau cwricwlwm am brofiadau cadarnhaol trwy gyfrwng Cwricwlwm i Gymru. Roedd nifer o ddysgwyr wedi mynegi bodlonrwydd gyda'u dysgu, gan nodi bod eu hysgol yn darparu cymorth priodol. Adroddodd nifer o ddysgwyr eu bod yn teimlo eu bod yn cael cymorth er mwyn sicrhau cynnydd ac adroddodd rhai hefyd eu bod yn teimlo fel

pe baent yn cael eu grymuso o ganlyniad i'r ffaith bod ganddynt fwy o berchnogaeth o'u dysgu. Roedd canlyniadau'r arolwg yn dangos bod mwyafrif y dysgwyr yn mwynhau'r ysgol, yn mwynhau'r hyn y maent yn ei ddysgu ac yn teimlo bod eu hathrawon yn eu helpu i ddeall ar adegau pan fyddent yn dysgu yn well. Roedd tua hanner y dysgwyr yn teimlo y gallent fod pwy ydynt yn yr ysgol (holwyd dysgwyr Blynyddoedd 3-9 yn unig), eu bod yn cael yr holl help y mae ei angen arnynt, a bod yr ysgol yn deg i bawb.

Roedd mwyafrif y dysgwyr a holwyd yn cytuno bod eu dysgu yn yr ysgol yn eu helpu i sicrhau cynnydd tuag at ran fwyaf yr agweddau ar y pedwar diben, ac roeddent wedi mynegi safbwyntiau cadarnhaol mewn perthynas â'u lles hefyd.

Roedd data o'r arolwg wedi datgelu safbwyntiau cymysg ymhlith dysgwyr am y cyfleoedd a roddir iddynt i ddylanwadu ar gwricwlwm eu hysgol, gyda chanran uwch o ddysgwyr cynradd yn nodi yr ymgynghorir â nhw am gynllunio'r cwricwlwm. Roedd dysgwyr a oedd wedi cymryd rhan mewn grwpiau trafod yn anghytuno gyda neu'n ansicr ar y cyfan ynghylch a ydynt yn cael y cyfle i fynegi eu barn am yr hyn y maent yn ei ddysgu yn yr ysgol.

Roedd arweinwyr uwch ac athrawon yn barnu bod dysgwyr yn ymgysylltu yn fwy â'u taith addysgol ar ôl cyflwyno'r diwygiadau i'r cwricwlwm. Roedd ymarferwyr yn teimlo bod hyn oherwydd bod y diwygiadau wedi bod yn gatalydd ar gyfer trawsnewid dulliau addysgegol tuag at ymholi, dysgu drwy brofiad a dysgu dilys, a oedd yn helpu i wella ymgysylltu.

Roedd amrywiadau, fodd bynnag, rhwng gwahanol fathau o ddysgwyr: yn gyffredinol, roedd dysgwyr cynradd yn fwy cadarnhaol na dysgwyr uwchradd, ac roedd dysgwyr anabl hefyd wedi adrodd am brofiadau llai cadarnhaol na dysgwyr nad ydynt yn anabl. Roedd tystiolaeth y gwerthusiad ffurfiannol yn cyfeirio'n gyson at amrywioldeb sylweddol rhwng profiadau ar draws y system, gan godi pryderon ymhlith rhai ymarferwyr am degwch o ran y profiadau i ddysgwyr.

Deilliannau cynnar i rieni a gofalwyr

Adroddodd rhan fwyaf yr ysgolion eu bod yn ymgysylltu gyda rhieni fel rhan o'u gweithgarwch cynllunio cwricwlwm, trwy gyfrwng arolygon a dulliau cyfathrebu eraill, er bod y profiadau yn amrywio: roedd rhai rhieni yn teimlo bod eu llais yn cael ei

glywed a'u bod yn cael eu cymell i gynorthwyo dysgu eu plentyn, roedd eraill yn credu nad yw ysgolion yn ceisio eu hadborth mewn ffordd weithredol, nac yn ymateb iddo.

Roedd canfyddiadau'r arolwg yn dynodi'r ffaith bod perthynas rhwng galluedd rhieni (bod rhywun yn gwrando arnynt, bod ganddynt hyder yn ac yn cael eu cymell i gynorthwyo addysg eu plentyn) a'u hymgysylltiad ystyrion â gweithgarwch cynllunio cwricwlwm.

Roedd hyder rhieni yn y cwricwlwm yn ysgol eu plentyn, a'u bodlonrwydd ag ef, yn gymysg, gan gynnwys ei allu i fodloni anghenion dysgwyr unigol a'r graddau yr oedd y cwricwlwm, addysgu a dysgu yn helpu eu plentyn i sicrhau cynnydd ac yn eu paratoi ar gyfer y camau nesaf yn eu haddysg, eu gwaith ac yn eu bywyd yn fwy cyffredinol. Adroddodd rhieni dysgwyr anabl am lai o hyder yn ansawdd yr addysg ac yng ngallu eu hysgol i ddiwallu anghenion eu plentyn, o'u cymharu â rhieni dysgwyr nad ydynt yn anabl. Mynegodd rhai rhieni bryderon am ffocws annigonol ar ddatblygu sgiliau ac ynghylch eglurder yr asesu, gan amlygu'r angen am gyfathrebu a chymorth mwy cyson rhwng yr ysgol a rhieni.

Deilliannau cynnar i ymarferwyr

Mae'r gwerthusiad wedi canfod ymrwymiad clir i'r Cwricwlwm i Gymru ymhlith arweinwyr uwch ac athrawon, wrth i nifer goleddu egwyddorion y Fframwaith a'r hyblygrwydd y mae'n ei gynnig er mwyn teilwra'r dysgu i anghenion lleol, gan alluogi ysgolion i wireddu cwricwlwm mwy cynhwysol i bob dysgwr. Mae tystiolaeth yn dynodi bod y diwygiadau wedi cyfrannu at ymdeimlad o bwrpas arweinwyr uwch ac athrawon, gan annog creadigrwydd, a chan arwain rhai ysgolion i ail-werthuso eu hethos a'u dulliau gweithredu.

Mynegwyd hyder gan fwyafrif yr arweinwyr uwch a'r athrawon am y ffaith y byddai cwricwlwm yr ysgol yn cynorthwyo dysgwyr i ddatblygu yn y ffyrdd a ddisgrifir yn y pedwar diben, gan gynorthwyo dysgwyr mewn ffordd yr un mor dda i sicrhau cynnydd, beth bynnag fo eu hamgylchiadau unigol neu eu man cychwyn. Roedd mwyafrif yr arweinwyr uwch a thua hanner yr athrawon yn hyderus y byddai eu cwricwlwm newydd (o'i gymharu â'r cwricwlwm blaenorol) yn diwallu anghenion pob dysgwr yn well, gan helpu dysgwyr i wireddu eu potensial llawn, arwain at gynydd gwell ymhlith dysgwyr a gwella lefelau cyffredinol cyflawniad dysgwyr.

Fodd bynnag, roedd gair o rybudd yn cyd-fynd â'r ymagwedd gadarnhaol hon, yn yr arolwg a'r gwaith ymchwil ansoddol, wrth i arweinwyr uwch ac athrawon fynegi'r angen am fwy o gymorth ac adnoddau. Roedd rhai ymarferwyr hefyd wedi mynegi'r farn bod y Fframwaith yn rhy agored i gael ei ddehongli, a'i fod wedi arwain at fwy o lwyth gwaith.

Yn gyffredinol, ceir hyder am y ffaith bod y cwricwlwm yn cynorthwyo datblygiad a chynnydd dysgwyr, fodd bynnag, mae'r canfyddiadau yn awgrymu y bydd cynnal cynnydd a sicrhau canlyniadau dros y tymor hwy i ddysgwyr a'r system ehangach yn gofyn am gymorth a buddsoddiad parhaus.

Materion i'w hystyried

Mae'r ddirnadaeth o'r gwerthusiad hwn yn codi tri mater pwysig i'w blaenoriaethu fel rhan o gam nesaf y daith o gyflawni'r cwricwlwm ar draws Cymru. Y blaenoriaethau hyn yw:

- i. **Mynd i'r afael ag amrywioldeb wrth wireddu'r cwricwlwm ar draws y system:** mae hyn yn cynnwys amrywioldeb o ran y ffordd y deallwyd ac y dehonglwyd y Fframwaith, graddau ac ansawdd ei weithrediad, a'r ffordd y mae wedi cael ei brofi gan ddysgwyr a rhieni/gofalwyr.
- ii. **Ymestyn a dyfnhau dealltwriaeth ymarferwyr o Fframwaith Cwricwlwm i Gymru,** gan annog mwy o uchelgais ymhlith ysgolion, lleoliadau a holl bartneriaid y system wrth ddefnyddio'r hyblygrwydd a gynigir gan y Fframwaith.
- iii. **Cryfhau a gwella ansawdd gweithgarwch cynllunio cwricwlwm, addysgeg ac arferion asesu ymhellach** er mwyn cynyddu trylwyrdd, meithrin gallu, a gwella arfer mewn ffyrdd sy'n cael effaith gadarnhaol ar brofiadau a deilliannau i bob dysgwr.

Mae'r galluogwyr a gyflwynwyd yn gynharach yn yr adroddiad hwn yn cynnig ffocws ar gyfer ymdrechion i wireddu'r cwricwlwm – arweinyddiaeth, dysgu proffesiynol, cydweithio, gallu wrth gynllunio cwricwlwm, canllawiau, amser a chapasiti. Mae ystyried y galluogwyr hynny yng ngoleuni'r blaenoriaethau penodol a amlinellwyd ynghylch mynd i'r afael ag amrywioldeb, dyfnhau dealltwriaeth, a gwella ansawdd arfer yn peri i ni gynnig tri philer a ddylai gynnig sylfaen ar gyfer y dull gweithredu er

mwyn mynd i'r afael â'r blaenoriaethau. Rydym hefyd yn nodi pam bod pob piler yn bwysig ar gyfer y tri mater y rhoddir blaenoriaeth iddynt, a amlinellwyd uchod. Y pileri yw:

a. Persbectif system sy'n cydnabod cydgysylltiad a rhyngweithiadau rhwng rhannau o'r system (y sefydliadau, asiantaethau, mentrau, polisïau, rhaglenni, offerynnau ac adnoddau ac ati) sy'n cynorthwyo i wireddu'r cwricwlwm.

Mae persbectif system yn bwysig ar gyfer:

- **mynd i'r afael ag amrywioldeb** gan ei fod yn pennu fod y system gyfan yn gyfrifol am amrywioldeb – mae gan bob chwaraewr rôl i'w chyflawni, a rôl wrth gynorthwyo eraill.
- **dyfnhau dealltwriaeth** oherwydd gall y rhai mewn gwahanol rannau o'r system ddwyn gwahanol bersbectifau i'r hyn y mae agweddau ar y cwricwlwm yn ei olygu, a gall persbectifau partneriaid ar draws y system helpu i wella a dyfnhau dealltwriaeth.
- **gwella ansawdd arfer proffesiynol** oherwydd bod gwaith y rhai ar draws y system yn pennu pa mor addas yw'r amodau er mwyn i athrawon a dysgwyr archwilio arferion newydd

b. Seilwaith ar ffurf rhwydweithiau ar gyfer arweinyddiaeth y cwricwlwm sy'n a) cydnabod bod llwyddiant parhaus yn ddibynnol ar y perthnasoedd rhwng y rhai sy'n cynorthwyo i wireddu'r cwricwlwm a b) sy'n canolbwyntio ar ac sy'n addas ar gyfer datblygu effeithlonrwydd arweinyddiaeth y cwricwlwm, datrys problemau a chynorthwyo gwelliant o ran y cwricwlwm, addysgu a dysgu. Mae'n bwysig tanlinellu y gall arweinwyr cwricwlwm fod yn arweinwyr uwch ac yn athrawon mewn ystod eang o swyddi, h.y. y rhai sy'n arwain a/neu sy'n cymryd rhan mewn rhwydweithiau gyda'r nod o arwain ar agweddau o wireddu'r cwricwlwm yn eu hysgolion neu eu lleoliadau.

Mae seilwaith ar ffurf rhwydweithiau ar gyfer arweinyddiaeth y cwricwlwm yn bwysig ar gyfer:

- **mynd i'r afael ag amrywioldeb** gan ei fod yn creu rhwydweithiau o berthnasoedd a fydd yn caniatáu i wybodaeth, adnoddau, syniadau, arbenigedd ac ati, lifo ar draws y system

- **dyfnhau dealltwriaeth** oherwydd ei fod yn meithrin perthnasoedd sy'n cysylltu pobl gyda gwahanol ddealltwriaeth a chryfderau mewn ffyrdd lle y byddant yn dod yn adnoddau i'w gilydd.
- **gwella ansawdd arfer proffesiynol** oherwydd ei fod yn cynorthwyo mwy o ymddiriedaeth sy'n hanfodol ar gyfer cymryd risgiau a ystyriwyd yn dda, rhoi cynnig ar bethau newydd, rhannu heriau a chynorthwyo dysgu cydweithwyr.

c. Dull gweithredu systematig a chadarn ar gyfer dysgu proffesiynol sy'n cael ei ymwreiddio fel rhan o weithgarwch cynllunio cwricwlwm ysgolion. Dylai hyn ganiatáu ymholi proffesiynol parhaus a thrylwyr, integreiddio dirnadaeth ac arbenigedd o waith ymchwil ac arfer, rhannu arbenigedd ar draws y system a chydweithio sy'n sicrhau newid ac sy'n cryfhau gallu pawb dan sylw a chapasiti y system. Yn ymarferol, gallai hyn gynnwys defnyddio dulliau cyfranogol sy'n seiliedig ar ymholi tuag at ddysgu proffesiynol, sy'n cynorthwyo datblygiad proffesiynol ac sy'n cyfrannu at ddatblygu/gwireddu'r cwricwlwm ar yr un pryd. Mae dull gweithredu systematig ac wedi'i ymwreiddio ar gyfer dysgu proffesiynol yn bwysig ar gyfer:

- **mynd i'r afael ag amrywioldeb** oherwydd ei fod yn gallu canolbwyntio ar rannau o'r system, ac agweddau ar y cwricwlwm lle y gwelir yr angen mwyaf, mewn ffordd systematig
- **dyfnhau dealltwriaeth** oherwydd bod ei gadernid yn caniatáu i sylw gael ei roi i fannau gwan, ynghyd â bylchau rhwng yr hyn sy'n digwydd mewn gwirionedd a'r hyn a fwriadwyd. Mae dulliau cadarn yn cynorthwyo athrawon i symud o ddealltwriaeth arwynebol i ddealltwriaeth ddofn o'r cwricwlwm y maent yn gweithio gydag ef, a sut y gall eu harfer wella er mwyn cynorthwyo hynny.
- **gwella ansawdd arfer proffesiynol** oherwydd ei fod yn cydnabod annigonolrwydd datrysiadau cyflym, cyngor a thriciau, a'r angen am ddulliau mwy parhaus sy'n cael eu cysylltu'n agos â gwaith a chyd-destunau athrawon.

Awduron: Brett Duggan, Hefin Thomas a Dr Felicity Morris (Arad); Athro Cyswllt Claire Sinnema (Prifysgol Auckland); Yr Athro David Egan (Prifysgol Metropolitan Caerdydd); Yr Athro Mark Priestley (Prifysgol Stirling)

Adroddiad ymchwil llawn: Duggan, B; Thomas, H; Morris, F; Sinnema, C; Egan, D; Priestly, M. (2025) Gwerthusiad ffurfiannol o'r Cwricwlwm i Gymru: adroddiad synthesis cam 1. Caerdydd: Llywodraeth Cymru, Adroddiad GSR rhif 125/2025.

Ar gael yn <https://www.llyw.cymru/gwerthusiad-ffurfiannol-y-cwricwlwm-i-gymru-adroddiad-synthesis-cam-1>

Safbwyntiau'r ymchwilydd sy'n cael eu mynegi yn yr adroddiad hwn ac nid o reidrwydd safbwyntiau Llywodraeth Cymru

Am wybodaeth bellach, cysylltwch â:

Cangen Ymchwil Cwricwlwm

Yr Is-adran Ymchwil Gymdeithasol a Gwybodaeth

Llywodraeth Cymru

Parc Cathays

Caerdydd

CF10 3NQ

E-bost: ymchwil.cwricwlwm@llyw.cymru

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg.

This document is also available in English.

OGI © Hawlfraint y Goron ISBN Digidol 978-1-80633-787-3